

JUSTIITSMINISTEERIUM

Kaido Loor
Advokaadibüroo Loor OÜ
kaido.loor@abloor.ee

Teie 28.11.2024
Meie 08.01.2025

nr 1-6/24-125/2
nr 8-4/8398-2

Vastuskiri ettepanekule muuta riigivastutuse seadust

Pöördusite Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimehe ja nõunik-sekretariaadijuhataja poole ettepanekuga algatada riigivastutuse seaduse muutmise eelnõu. Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees suunas Teie ettepaneku analüüsimiseks ja vajadusel eelnõu algatamise ettevalmistamiseks Justiitsministeeriumile.

Täname Teid sisuka ettepaneku ja kaasmõtlemise eest. Õigusvastaste haldusaktide arvu vähendamine, haldusaktide kvaliteedi tõstmine ning halduskohtute koormuse leevendamine on kahtlemata olulised küsimused, mis vajavad tähelepanu.

Vigaste ning seega õigusvastaste haldusaktide sagenemine praktikas on ka Justiits- ja digiministeeriumi seisukohast tõsist muret valmistav suundumus. Samas leiame, et tõstatud murekoha lahendamiseks leidub mitmeid viise, mis tuleks enne konkreetsete sammude astumist põhjalikult läbi analüüsida.

Leiame, et riigivastutuse seaduse muutmine ei pruugi olla kirjas toodud kitsaskoha lahendamiseks kõige õigem tee. Küll aga peame tõsiseks küsimust, miks ei peaks inimese poolt vaidemenetluses õigusvastase haldusakti tõttu tehtud kulutused leidma hiljem kohtumenetluses väljamõistmist – inimese seisukohast on nii vaidemenetlus kui ka kohtumenetlus loodud tema õiguste kaitseks, mistõttu võib ka mõlemas menetluses olla vajalik teha kulutusi.

Teie poolt kirjas väljendatu seondub küsimusega, kas seadusandja jaoks on inimesele haldusõigusliku õiguskaitse tagamisel esiplaanil õiguslike vigade parandamine (ehk nn õigusriiklik huvi) või riigi huvi kehtiva haldusakti täitmise vastu (ehk nn täitmishuvi). Praegu Eestis juurutatud haldusõiguse mudeli kohaselt ei mõjuta haldusmenetluses esitatud vaie ega ka halduskohtusse esitatud kaebus haldusakti täitmist. Inimesele antud ainus viis haldusakti täitmist peatada on esitada selleks eraldi esialgse õiguskaitse taotlus halduskohtusse. Haldusorgani huvi puudumist haldusakti võimalike vigade vastu võib praktikas süvendada ka reegel, et teatud vead on ka hiljem parandatavad (HMS § 58). Mõistetavalt tähendab selline lahendus täiendavat koormust nii inimesele kui ka kohtusüsteemile.

Samas oleks mõeldav ka selline alternatiivne mudel, kus nii vaidel kui ka kaebusel on haldusakti täitmist peatav toime.¹ See tagab õigusriigi põhimõtte ellu rakendamise läbi selle, et haldusorgan on sunnitud enne enda antud haldusakti täitmise juurde asumist tegelema kerkinud vigadega ning need ära parandama. Nimetatud õiguskaitsevahendite edasilükkav toime tähendab, et tühistamiskaebus ja vaide edasilükkav toime kujutab endast esialgse õiguskaitse esimest taset. Sellisel lahendusel on eelduslikult ka kohtusüsteemi töökoormust leevendav toime. Siinkohal on oluline ka see, et vaide edasilükkav toime loob muuhulgas ka eelduse, et vaide esitamine saab enne halduskohtusse pöördumist olla isegi kohustuslik. Kui vaie peatab üldjuhul haldusakti täitmise, ei kujutaks kohustuslik

¹ Sellise lahenduse on seadusandja vastu võtnud näiteks Saksa haldusõiguslikus õiguskaitse süsteemis, kus Saksa Liidu halduskohtumenetluse seadustiku (saksa keeles *Verwaltungsgerichtsordnung - VwGO*) § 80 lõike 1 kohaselt on nii tühistamiskaebusel kui ka vaidel põhimõtteliselt haldusakti õigumõju edasilükkav toime (nn suspensiviefekt). Arvutivõrgus: <https://www.gesetze-im-internet.de/vwgo/>

kohtueelne vaidemenetlus ka õigusriiklikult ülemäärast takistust isiku subjektiivsete õiguste kaitsmisel.²

Samas tuleb mõnda, et teatud tingimustel peaks ka vaide edasilükkava toime puhul haldusorgan saama siiski otsustada haldusakti täitmisele pöörata, kuna leidub olukordi, kus riigi täitmishuvi kaalub üles võimaliku ning vea, mis võibki enda olemuselt olla tagantjärele parandatav.³

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister

Lisaadressaadid:
Riigikogu põhiseaduskomisjon

Silja Tammeorg 5879 3044
Silja.Tammeorg@just.ee

² Nii on ka Saksa süsteemis ette nähtud kohustuslik kohtueelne vaidemenetlus, kus VwGO § 68 jj sätestab inimesele kohustuse enne halduskohtusse pöördumist taotleda vigade parandamist kohtueelses kohustuslikus vaidemenetluses.

³ Selline säte on ette nähtud Saksa Liidu halduskohtumenetluse seadustikus (VwGO), mille § 80 lõike 2 punkti 4 alusel võib haldusorgan ise eraldi otsusega edasilükkava toime välistada, kui selle vastu on ülekaalukas avalik huvi või menetlusosalise huvi.